

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in Deo sit potentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

D I V I
THOMAE A Q V I N A T I S
 DOCTORIS ANGELICI
 QVAESTIONES DISPVTATAE
 DE POTENTIA DEI.

QVAESTIO PRIMA.

De potentia Dei.

ET habet septem articulos.

- ¶ Primò enim queritur: Vtrū in Deo sit potētia.
- ¶ Secundò, Vtrum potentia Dei sit infinita.
- ¶ Tertio, Vtrum ea que sunt nature impossibilia, Deo sint possibilia.
- ¶ Quarto, Vtrum iudicandum sit aliquid possibi- le uel impossibile, secundum causas inferiores uel superiores.
- ¶ Quintò, Vtrum Deus possit facere quæ non facit, & dimittere que facit.
- ¶ Sexto, Vtrum Deus possit facere quæ alij faciunt: ut peccare, ambulare, &c.
- ¶ Septimò, Vtrum Deus dicatur omnipotens.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in Deo sit potentia.

QVETVR questio de potētia Dei. Et primo queritur. vtrum in Deo sit potentia. Et vsq; non Potētia enim est operationis principium: sed operatio Dei, que est eius essentia, non habet principium, quia neque est genita, neque procedens. ergo in Deo non est potentia.

¶ 2 Præt. Omne perfectissimum est Deo attribuē- dum secundum Ansel. ergo quod respicit aliquid perfectius, non debet Deo attribui: sed omnis potentia respicit se perfectius, scilicet passiuā formā, & actiuam operationem. ergo potentia Deo attribui non potest.

In Monologio cap. 14. a medio.

lib. 5. c. 17.

¶ 3 Præt. Potentia est principium transmūtandi in aliud secundum, q̄ est aliud: secundum Philof. in 5. Meta. sed principium relatio quedam est: & est relatio Dei ad creaturas, prout significatur in potētia creandi uel mouendi. Nulla autem talis relatio est in Deo secundum rem, sed solum secundum rationem. ergo potentia non est in Deo secundū rem.

¶ 4 Præt. Habitus est perfectior potentia, utpote operanti propinquior. sed habitus non ponitur in Deo. ergo nec potentia.

¶ 5 Præt. Nihil debet in Deo significari per quod derogetur eius primitiæ, uel simplicitati. Sed Deus in quantum est simplex, & primum agens agit per essentiam suam: ergo non debet significari agere per potentiam, quæ saltem secundum modum significandi super essentiam addit.

Tex. 32.

¶ 6 Præt. Secūdu Philof. in 3. Phy. In perpetuis

A non differt esse, & posse: multo minus ergo in diuinis: sed ubi est eadem res, debet esse idem nomen a digniori sumptum. Dignius autē est essentia quā potentia: quia potentia essentia aduenit: ergo in Deo debet nominari essentia tantum, non autem potentia.

¶ 7 Præt. Sicut materia prima est pura potētia, ita Deus est purus actus. Sed prima materia secundum essentiam suam considerata, est denudata ab omni actu. ergo Deus in essentia sua consideratus, est absque omni potentia.

¶ 8 Præt. Ois potentia ab actu separata est imperfecta: & ita cū nihil imperfectū Deo cōueniat, talis potētia in Deo esse nō pot. Si ergo in Deo est potētia: oportet, q̄ semp sit actui coniuncta. Et ita potentia creandi est coniuncta actui semper: & sic sequitur, quod ab æterno creauit res: quod est hæreticum.

¶ 9 Præt. Qñ aliquid sufficit ad aliquid agendū, sufficit aliquid superadditur: sed essentia Dei sufficit ad hoc, q̄ Deus per eam aliquid agat. ergo superflue ponitur in eo potentia per quam agat. Sed dices, q̄ potentia non est aliud quā essentia secundum rem: sed solum secundum modum intelligendi.

10 Sed contra. Omnis intellectus cui non responder aliquid in re, est castus & uanus.

lib. 7. de Tri. Cap. 5. to. 3.

¶ 11 Præt. Prædicamentū substantiæ est nobilius aliis prædicamentis, sed Deo non attribuitur, ut Aug. dicit. multo ergo minus prædicamentū qualitatis: Sed potētia est in secūda specie qualitatis: ergo Deo attribui nō dēt. Sed dices, q̄ potētia, q̄ Deo attribuit, nō est qualitas, sed Dei essentia, sola rōne differens:

¶ 12 Sed contra. Aut isti rationi aliquid responder in re, aut nihil. Si nihil, ratio uana est. Si autem aliqd in re ei responder, sequitur q̄ aliquid in Deo sit potentia præter essentiam: sicut ratio potentie est præter rationem essentia.

¶ 13 Præt. Secūdu Philosophū, ois potestas, & ois effectum est propter aliud eligendum: nullum autē huiusmodi Deo conuenit: quia ipse non est propter aliud. ergo potentia Deo non conuenit.

lib. 4. topic. cap. 5. circa medium.

¶ 14 Præt. Virtus a Diony. in lib. cæle. hierar. ponitur media inter substantiā, & operationē. Sed Deus nō agit per aliquod mediū. ergo non agit per uirtutē: & ita nec per potētiā. & sic potentia non est in Deo.

cap. 11. eir. medium.

¶ 15 Præt. Secūdu Philo. in 12. Meta. potētia actiua q̄ soli Deo pōt competere, est principium transmūtationis in aliud, secundum quod est aliud. Sed De⁹ agit sine transmūtatione: sicut patet in creatione. et ergo Deo potentia actiua attribui non potest.

lib. 9. c. 1. & lib. 5. c. 17.

¶ 16 Præt. Phil. ibidem dicit, q̄ eiusdem est potentia actionis & passionis: sed potētia passionis Deo nō conuenit: ergo nec potentia actionis.

¶ 17 Præt. Philo. ibidem dicit, q̄ potentie actiue est contraria priuatio. Sed contraria nata sunt fieri circa idem. Cum ergo in Deo nullo modo sit priuatio, non erit ibi potentia.

lib. 2. dist. 1. 1. paraphr.

¶ 18 Præt. Magister dicit 1. dist. 2. q̄ agere non potest. Quæst. dist. S. Thomæ. A pric

QVAEST. I. DE POTEN. DEI, ARTIC. I.

prie competit Deo: sed ubi non est actio, ibi nō pot esse potentia actiua nec passiuā: ut patet: ergo nulla.

SED CONTRA, Est quod dicitur in Plal. 88. Potēs domine &c

¶ 2 Præter. Mathai. 3. Potens est Deus de lapidibus istis &c.

¶ 3 Præter. Omnis operatio ab aliqua potentia procedit: sed Deo maxime conuenit operari: ergo Deo maxime potentia conuenit.

RESPON. Ad huius questionis euidentiā sciendum, q̄ potentia dicitur ab actu: actus autem est duplex. scilicet primus: qui est forma: & secundus: qui est operatio: & sicut v̄ ex cōi hominum intellectu nō mē actus, primo fuit attributū operationi: sicut enim quasi oēs intelligunt actum. secundo autem exinde fuit translatum ad formam, in quantum forma est principium operationis, & finis: unde & similiter duplex est potentia, una actiua, cui responder actus quī est operatio: & huic primo nomen potētia uidetur fuisse attributum: alia est potentia passiuā, cui responder actus primus, qui est forma: ad quam similiter uidetur secundario nomen potētie deuolutum: sicut autem nihil patitur nisi ratione potētia passiuā: ita nihil agit, nisi rōne actus primus: qui est forma. Distum est enim, q̄ ad ipsum primo nomen actus ex actione deuenit: Deo autem conuenit esse actum purum, & primum: unde ipsi conuenit maxime agere, & suam similitudinem in alias diffundere: & ideo ei maxime conuenit potentia actiua: nam potentia actiua dī secundum, q̄ est principium actionis. Sed & sciendum, q̄ intellectus noster Deum exprimer nititur sicut aliquid perfectissimum. Et quia in ipsum deuenire nō potest nisi ex effectuum similitudine: neque in creaturis inuenit aliquid summe perfectum, quod omnino imperfectione careat: ideo ex diuersis perfectionibus in creaturis reperiis, ipsum nititur designare: quāuis cuilibet illarum perfectionum aliquid dēt, ita tamen, q̄ quicquid alicui istarū perfectionum imperfectionis adiungitur, totum a Deo amouetur. Verbi gratia: Esse significat aliquid completum & simplex, sed non subsistens: substantia autem aliquid subsistens significat: sed alij subiecta. Ponimus ergo in Deo substantiam & esse: sed substantiam rōne subsistentia, non rōne substantiandi: esse uero rōne simplicitatis, & complementi, non rōne inherentiē, quā alteri inheret. Et similiter attribuimus Deo operationem rōne ultimi cōplementi, non ratione eius in quod operatio transit. Potentiam uero attribuimus ratione eius quod permanet, & quod est principium eius, non ratione eius, quod per operationem completur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod potentia nō solum est operationis principium, sed et effectus: unde non oportet, q̄ si potentia in Deo ponitur, q̄ sit effectus principium, q̄ essentia diuine quē est operatio, sit aliquod principium. Vel dicendum, & melius, q̄ in diuinis inuenitur duplex rō. Vna realis, illa, scilicet qua persone adinuicem distinguuntur, ut paternitas & filiatio: alias persone diuina non realiter, sed ratione distinguerentur, ut Sabelius dixit. Alia rationis tm̄, quē significatur, cum dicitur, q̄ operatio diuina est ab essentia diuina, uel q̄ Deus operatur per essentiam suam. Præpositiones enim quādam habitudines designant. Et hoc ideo cōtingit, quia, cum attribuitur Deo operatio, secundum suam rationem, quē requirit aliquid principium, attribuitur etiam ei relatio existentis a principio, unde ista relatio non est nisi rationis tm̄.

F Est autē de ratione operationis habere principium, non de ratione essentia, unde licet essentia diuina non habeat aliquod principium neque re, neque ratione, tamen operatio diuina habet aliquod principium secundum rationem.

AD SECUNDUM dicendum, q̄ licet oēs perfectissimū sit Deo attribuendum, non tamen oportet, q̄ omne illud, quod Deo attribuitur, sit perfectissimum, sed oportet, q̄ sit conueniens aliquid ratione suā perfectionis, quod habet aliquid se perfectius: cui tamen deest illa, quam aliud habet.

AD TERTIUM dicendum, q̄ potentia dicitur principium, non quia sit ipsa relatio, quam significat nomen principij, sed quia est id, quod est principium.

AD QUARTUM dicendum, quod habitus nūquā est in potentia actiua, sed solum in passiuā, & ea est perfectior: talis autem potentia Deo non attribuitur.

AD QUINTUM dicendum, quod ista sunt impossibilia, q̄ Deus ponatur agere per essentiam suam, & quod non sit in Deo potentia: hoc enim quod est actionis principium, potentia est: unde essentia diuina ex hoc ipso, quod ponitur Deus per ipsam agere, ponitur esse potentia. Et sic ratio potentia in Deo non derogat neque simplicitati neque primatū eius, quia non ponitur quasi aliquid additum essentia.

AD SEXTUM dicendum, q̄ cū dī, q̄ in perpetuis non differt esse, & posse, intelligitur de potētia passiuā, & sic nihil facit ad propositum: quia talis potētia non est in Deo. Tamen, quia uerum est, quod potentia actiua est idē in Deo, quod eius essentia, ideo dicendum, quod licet essentia diuina, & potētia sint idem secundum rem, tamen quia potentia maxime modum significandi addit, ideo speciale nomen requirit. nam nomina respondent intellectibus secundum Philosoph. i. Periherm.

AD SEPTIMUM dicendum, q̄ ratio illa probat, q̄ in Deo non sit potentia passiuā, & hoc concedimus.

AD OCTAVUM dicendum, quod potentia Dei semper est cōiuncta actui. i. operationi (nam operatio est diuina essentia) sed effectus sequuntur secundū imperium uoluntatis, & ordinem sapientie. Vnde non oportet, quod semper sit cōiuncta effectui, sicut nec quod creatura fuerint ab æterno.

AD NONUM dicendum, quod essentia Dei sufficit ad hoc, quod per eam Deus agat, nec tamen superfluit potentia: quia potentia nō intelligitur quasi quadam res addita supra essentiam, sed superaddit secundum intellectum solam relationem principij, ipsa enim essentia ex hoc, quod est principium agendi, habet rationem potentia.

AD DECIMUM dicendum, quod intellectui responderet aliquid in re dupliciter. Vno modo immediate, quando uidelicet, intellectus concipit formā rei alicuius extra animam existentis, ut hominis, uel lapidis. Alio modo mediate, quando uidelicet, aliquid sequitur actum intelligendi, & intellectus reflexus supra ipsum considerat illud. Vnde res responderet illi considerationi intellectus mediate, id est, mediante intelligentia rei, uerbi gratia, intellectus intelligit naturam animalis in homine, in quo, & multis alijs speciebus, ex hoc sequitur quod intelligit eam ut genus. Huic intellectui, quo intellectus intelligit genus, non responderet aliqua res extra immediate quā sit genus: sed intelligentiā, ex qua consequitur ista inten-

Prima par. q. 25. a. 1. Et. 1. d. 42. q. 1. art. 1. Primo c. 51. Gen. c. 16. & 2. c. 7.

D. 494.

D. 200.

D. 109.

lib. 1. 11

le. 20. 11

intentione, responderet aliqua res. Et similiter est de relatione principij quam addit potentia supra essentiam. Nam ei responderet aliquid in re mediate, & non immediate. Intellectus enim noster intelligit creaturam cum aliqua relatione & dependentia ad creatorem, & ex hoc ipso, quia non potest intelligere aliquid relatum alteri, nisi e contrario reintelligat relationem ex opposito: ideo intelligit in Deo quandam relationem principij, quæ consequitur modum intelligendi, & sic refertur ad rem mediate.

AD XI. Dicendum, quod potentia, quæ est in secunda specie qualitatibus, non attribuitur Deo, hæc enim est creaturarum, quæ non immediate per formas suas essentielles agunt, sed mediantibus for-
mis accidentalibus: Deus autem immediate agit per suam essentiam.

AD XII. Dicendum, quod diuersis rationibus attributorum, responderet aliquid in re diuina, scilicet vnum, & idem. Quia rem simplicissimam, quæ Deus est, propter eius incomprehensibilitatem, intellectus noster cogitur diuersis formis representare, & ita istæ diuersæ formæ, quæ intellectus concipit de Deo, sunt quidem in Deo sicut in causa veritatis, in quantum ipsa res, quæ Deus est, est representabilis per omnes istas formas, sunt tamen in intellectu nostro sicut in subiecto.

AD XIII. Dicendum, quod Philosophus intelligit de potentijs actiuis, & effectiuis, & huiusmodi, quæ sunt in artificialibus, & in rebus humanis: nam nec etiam in rebus naturalibus verum est, quod potentia actiua sit semper propter suos effectus. Ridiculosum enim est dicere, quod potentia solis sit propter vermes, qui eius virtute generantur, multo minus diuina potentia est propter suos effectus.

AD XIV. Dicendum, quod potentia Dei non est media secundum rem, quia non distinguitur ab essentia, nisi ratione, & ex hoc habetur, quod significatur ut medium: Deus autem non agit per medium realiter differens à seipso: unde ratio non sequitur.

AD XV. Dicendum, quod duplex est actio. Vna quæ est cum transmutatione materia: Alia est, quæ materiam non præsupponit, ut patet in creatione. Et utroque modo Deus agere potest, ut infra patebit. Unde patet, quod Deo recte potentia actiua potest attribui, licet non semper agat transmutando.

AD XVI. Dicendum, quod Philosophus non loquitur vniuersaliter, sed particulariter, quando scilicet aliquid mouet seipsum, sicut animal. Quando autem aliquid mouetur ab altero, tunc non est eadem potentia passionis, & actionis.

AD DECIMUMSEPTIMUM dicendum, quod potentia dicitur esse contraria priuatio, scilicet impotentia, non tamen de contrarietate faciendæ est circa Deum mentio, quia nihil quod est in Deo, habet contrarium, cum non sit in genere.

AD DECIMUMOCTAVUM dicendum, quod agere non remouetur à Deo simpliciter, sed per modum rerum naturalium, quæ agunt, & participant simul.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit infinita.

Secundo quæritur de potentia Dei. Vtrum sit infinita. Et videtur quod non, quia ut dicitur in 9. Metaph. Frustra esset in natura aliqua potentia actiua, cui non responderet aliqua passiuæ: sed potentia infinitæ diuinæ non responderet aliqua passiuæ in natura: ergo frustra esset diuina potentia infinita.

¶ 12. Præterea Philosophus probat in 8. Physic. non esse potentiam infinitam in magnitudine infinita, quia sequeretur quod ageret in non tempore, nam maior virtus agit in minori tempore: unde quanto virtus est maior tanto tempus est minus. Sed potentia infinitæ ad finitam nulla est proportio: ergo nec temporis in quo agit potentia infinita, ad tempus, in quo agit potentia finita. Cuiuslibet autem temporis ad quolibet tempus est proportio: ergo cum potentia finita moueat in tempore, potentia infinita mouebit in non tempore. Eadem ratione si potentia Dei est infinita, semper operabitur in non tempore, quod falsum est. Sed dices, quod voluntas diuina non determinat quanto tempore velit effectum suum compleri, & sic non oportet, quod potentia diuina semper agat in non tempore.

¶ 13. Sed contra, voluntas diuina non potest immutare eius potentiam, sed de ratione potentia: infinita est quod agat in non tempore, ergo hoc per voluntatem diuinam immutari non potest.

¶ 14. Præterea. Omnis potentia manifestatur per suum effectum: sed Deus non potest facere effectum infinitum, ergo potentia Dei non est infinita.

¶ 15. Præterea. Potentia proportionatur operationi: sed operatio Dei est simplex: ergo & potentia. Simplex autem & infinitum adinuicem repugnant: ergo ut prius.

¶ 16. Præterea. Infinitum est passio quantitatis, ut Philosophus dicit in 1. Physicorum. Sed Deus est absque quantitate, & magnitudine: ergo eius potentia non potest esse infinita.

¶ 17. Præterea. Omne quod est distinctum est finitum, sed potentia Dei est distincta à rebus aliis: ergo est finita.

¶ 18. Præterea. Infinitum dicitur per remotionem finis: Finis autem est triplex, scilicet magnitudinis, ut punctus: perfectionis, ut forma, intentionis, ut causa finalis. Hæc autem duo ultima cum sint perfectionis, à Deo remoueri non debent: ergo diuina potentia non debet dici infinita.

¶ 19. Præterea. Si potentia Dei est infinita, hoc non potest esse, nisi quia est effectuum infinitorum: sed multa alia sunt, quæ habent effectus infinitos in potentia, ut intellectus, qui potest intelligere infinita in potentia, & sol qui potest producere effectus infinitos: si ergo potentia Dei dicatur infinita, pari ratione, & multæ aliæ erunt infinite, quod est impossibile.

¶ 20. Præterea. Finis est quoddam ad nobilitatem pertinens. Sed omne quod est huiusmodi, rebus diuinis debet attribui: ergo potentia diuina debet dici finita.

¶ 21. Præterea. Infinitum secundum Philosophum in tertio Physicorum est pars, & materie. quæ imperfectionis sunt, & Deo non conueniunt: ergo, nec infinitum est in potentia diuina.

Quest. dist. S. Tho. A 2 ¶ 12. Præter.